(ה)**חלי נוק קאמר.** דתמייב כי קרן דהא מקרן מייתי לה וקרא דכשדה אחר [שמות כב] לחיובי ביה ברשות הניזק נזק שלם אתא להכי משמע כשדה אחר נזק שלם: **כספו של זה.** קרן: **ישלם.** מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם [שם] לגמרי משמע: **אמר קרא יחלון.** דקרא יתירא הוא דעכמות וחצי את כספו וגם את המת אלא לדרשא אתא דלף ברשות הרבים נמי מייב: **ויהא אדם חייב בכופר.** כגון במזיד ולא אתרו ביה לדיתיה בר קטלא ולא כר גלות: **ומה שור שאינו חייב.** בתחלה: **ארבעה דברים.** בער ריפוי שבת ובושת אלא נזק לחודיה: **חייב כופר.** היכא דקטליה: **אדם שחייב בו: עליו ולא על האדם.** על נזקי שור משלמין כופר אבל על נזקי אדם אין משלמין כופר אלא מיתה או גלות: **אין כי יתן מוס בעמיתו אין בעמיתו.** הוי בדין נתינת מומין ולא שור בעמיתו של בעליו: **בחצר הניזק.** דמיירא דרגל בחצר הניזק הוא: **הכא נמי לא אנא.** דרגל מועדת מתחילתו היא להלך ולדרוס: **לאו משום דסבר ליה יוסי הגלילי.** דאמר בפירקין (דף מב.) לקמן: **ומייתי לה.** רבי טרפון לרשות הניזק כופר אלא: **מק"ו מרגל.** כי היכי דגמר לקרן מה לענין נזקין בתמיתין והכי גמר לה מה שן ורגל שפטורין ברשות הרבים לגמרי ברשות הניזק כופר אלא קרן שברה"ר חצי כופר כר' יוסי הגלילי אינו דין שברשות הניזק כופר אלא: **אמר קרא.** איש בעמיתו ולא שור בעמיתו: **אביעא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן כיון דעבד תרי ותלתא זמני אורחיה הוא ומשלם כופר ה"נ לא שנא או דלמא קרן כוותה להזיק האי אין כוותה להזיק ת"ש הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו לבעל הבית ומת השור בסקילה ובעליו בין תם בין מועד משלם כופר שלם דברי ר' טרפון כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה לאו משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר ברה"ר ומייתי לה מק"ו מרגל אלמא איכא כופר ברגל אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מייתי לה ולפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש מטמון מה לטמון שכן ישנו בבור מכלים מה לכלים שישנן באש מכלים טמונים מה לכלים טמונים שישנן באדם אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל ש"מ א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ה"נ מסתברא דאיכא כופר ברגל דאי ס"ד ליכא כופר ברגל ותנא מניזקין דרגל מייתי לה לפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל שמע מינה: **מתני'** (ב)אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד (ג)בין ער בין ישן סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים (ד)משלם נזק שלם: **גמ'** קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים מה התם נזק אין ארבעה דברים לא (ו)אף סימא את עין חבירו נזק אין ארבעה דברים לא מנא

היכי בעי למילף מקרן שכן חיינת ברשות הרבים: **לאו** משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי. וא"ת אפי' בלא רבי יוסי הגלילי מק"ו גמר ומה שן ורגל דפטורין ברה"ר חייבין בחצר הניזק כופר שלם קרן לא כ"ש וי"ל דאם היה כופר חלוק מדין נזק מדפטר ברה"ר לא הוה שייך למידן ק"ו: **אלמא איכא כופר ברגל.** דאי לא הוה כופר שלם קרן לא כ"ש וי"ל דאם היה כופר חלוק מדין נזק מדפטר ברה"ר לא הוה שגנח אלרבעה ומשמע (לקמן דף מא. ופס) ברגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק דלרבא לא משלם כופר אלינא דההוא תנא חייבי ולא משום דסבר רבא הכי:

הלי

מידי כוליה קאמרינן פלגא קאמרינן אמר קרא [1]וחצו את כספו כספו של זה ולא כספו של אחר [2] ולא תהא שן ורגל חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק מק"ו מקרן ומה קרן שברה"ר חייבת ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק שן ורגל שברשות הרבים פטורה אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק אמר קרא [3]ישלם תשלומין מעליא ולא תהא קרן ברה"ר חייב מק"ו ומה שן ורגל שברשות הניזק נזק שלם ברה"ר פטורה קרן שברשות הניזק חצי נזק אינו דין שברה"ר פטורה אמר רבי יוחנן [4]אמר קרא יחצון אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י ויהא אדם חייב בכופר מק"ו ומה שור שאינו חייב בארבעה דברים חייב בכופר אדם שחייב בארבעה דברים אינו דין שיהא חייב בכופר אמר קרא [5]ככל אשר ישת עליו עליו ולא על אדם ויהא שור חייב בארבעה דברים מק"ו ומה אדם שאינו חייב בכופר חייב בארבעה דברים שור שחייב בכופר אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים [6]אמר קרא [7]איש בעמיתו [8]ולא שור בעמיתו [9] אביעא להו רגל [10]שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן כיון דעבד תרי ותלתא זמני אורחיה הוא ומשלם כופר ה"נ לא שנא או דלמא קרן כוותה להזיק האי אין כוותה להזיק ת"ש הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו לבעל הבית ומת השור בסקילה ובעליו בין תם בין מועד משלם כופר שלם דברי ר' טרפון כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה לאו [11] משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי [12]דאמר תם משלם [13]חצי כופר ברה"ר ומייתי לה מק"ו מרגל אלמא [14]איכא כופר ברגל אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מייתי לה ולפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש מטמון מה לטמון שכן ישנו בבור מכלים מה לכלים שישנן באש מכלים טמונים מה לכלים טמונים שישנן באדם אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל שמע מינה: **מתני'** [15]אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד [16]בין ער בין ישן סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים [2]משלם נזק שלם: **גמ'** קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים מה התם נזק אין ארבעה דברים לא [17]אף סימא את עין חבירו נזק אין ארבעה דברים לא מנא

מידי כוליה קאמרינן. וא"ת ובעיר ע"כ לגמרי אתא לפטור לנזק שלם מהי מיתי לאו פירכא היא דאי לאו בכשדה אחר ממילא חיינת נזק שלם ברשות הרבים בלא קל וחומר: **ולא** תהא שן ורגל בו'. וא"ת הא אמר כספו של זה ולא כספו של אחר וי"ל דאין למעט מכספו אלא מהי מזק משמשלם מגופו דכספו של זה מהי מזק מגופו ולא של אחר וכאן אם היה בחצר הניזק מהי נזק הוה משמלם מן העלייה אבל לעיל משמלם מגופו כמו קרן וא"ת היכי גמר הכא מקרן מה לקרן דין הוא שאפילו בחצר הניזק לא משלם אלא מהי מזק שכן אין משמלם מן העלייה ויש לומר לרוכות יוכיחו שמשמלם מן העלייה לרב פפא (לעיל ג:) ואין משלם אלא מהי מזק וא"ת אי שן ורגל בחצר הניזק מהי מזק אמאי איצטריך כספו של זה ולא כספו של אחר דהשתא ק"ו לעניין ליכא [18] וי"ל דאי לאו כספו הוה שבקינן ק"ו דהכא דמיקל בתשלומין והוה עבדינן קל וחומר לעניין דמחמיר בתשלומין:

ויהא אדם חייב בכופר. מלא תקחו כופר לנפש רוצח לא נפקא דההיא (אמר) דאיצטריך לא תקבל מיניה ממונא למפטריה כדאמרינן בפרק אלו נערות (כתובות דף לז:) והכא אייתי שיהרג ויעלם כופר כמו השור ומדתנא דבי חזקיה (שם דף לה.) לא נפקא אלא לפטור בשוגג אבל מתכוין [19]כמו במזיד במתכוין שזה הוה אבל כופר באדם כל זמן דלא אשכחן דפטור בשום מקום [20] לא מצינן למילף מיניה כלל: **עליו ולא על האדם.** בפרק החובל (לקמן דף פג:) דריש לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אבריס ופריך והאי מבעי ליה דאמר רחמנא לא תעביד ביה מרתי דלא תקבל מיניה ממונא ונקטליה אלא בכופר דהכא אייתי דא"כ הוה ליה לשנויי הכא מעליו ולא על האדם נפקא אלא אייתי בממון אמר בהדי מיתה וטעי גמרא כדטעי בהאי נערות (כתובות דף לז:) דקבעי גבי דרשה דלא יהיה אסון לא תקחו כופר לנפש רוצח למה לי כלומר דמלא יהיה אסון נפקא אלמא ס"ד דמיירי בממון אמר בהדי מיתה:

אינו דין שחייב בר' דברים. וא"ת מה לאדם שכן מועד מתחילתו וי"ל דמזקי אדם מזקי אדם ליף: **רגל** שדרסה בו'. הוא הדין בשן דמיה דאורמה הוה מלי למנעי אבל בור ואש ממעטה מעליו כמו אדם:

או דלמא קרן בוונתי להזיק. תימה מאי מספקא ליה פשיטא דקרן חמירא מהאי טעמא דליכא למימר דמקרן בק"ו יליף שאין מועד מתחילתו דהשתא לא שייך למפרך [21][כדפרישית] בתמיתין דאדם יוכיח שמועד מתחילתו ופטור מכופר ועוד מגוזקי כלים מייתי לה ר' טרפון והכי קאמר ומה רגל שברה"ר פטורה בנזקי כלים ברשות הניזק חייבת בנזקי כלים נזק שלם קרן שברה"ר חצי כופר (ברה"ר) [ברה"ר] כופר שלם. ומקשי' תוב איכא למיפרך מה לנזקי כלים שכן ישנן באש ואין כופר באש וכשם שאין כופר באש [כך אין כופר שלם בקרן] בחצר הניזק וה"מ בתם אבל במועד לא גרע חצר הניזק מרה"ר שחייב כופר שלם. ופרק' מטמון מייתי לה שפטור דאתן המדליק את הגדיש והיו בו כלים וכו' כרבנן דפטרי אטמון והכי קאמר ומה רגל שפטורה בטמון ברה"ר ברשות הניזק חייבת בנזקי כלים נזק שלם קרן שברה"ר חצי כופר שלם. ומקשי' תוב איכא למיפרך מה לנזקי כלים שכן ישנן באש ואין כופר באש וכשם שאין כופר באש [כך אין כופר שלם בקרן] בחצר הניזק וה"מ בתם אבל במועד לא גרע חצר הניזק מרה"ר שחייב כופר שלם. ופרק' עליו ולא על אדם ויהא שור חייב בד' דברים ופרקי' אמר קרא איש בעמיתו ולא השור. השור אינו חייב אלא נזק בלבד. איבעיא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק והדגתו מהו שתשלם כופר. ת"ש הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו לבעל הבית ומת השור בסקילה ובעליו בין תם ובין מועד משלם כופר שלם דברי ר' טרפון ואמרי' כופר שלם בתם לר'

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט:], ב) [לקמן נב.], ג) [עי' תיעוב תוס' לקמן מב. ד"ה נכוי], ד) [לקמן מח.], ה) [לעיל טו. לקמן מח:], ו) [עי' תוס' לעיל טו. ד"ה הא], ז) סנהדרין עב. לעיל נ:, ח) [כמנהדרין מיתת כיון כתוים כיון בכלון ועיין תוספות יבמות נג: ד"ה הכא], ט) [מיומנו מדלרכם הסם נקי מדמי ולדות], י) עי' לעיל י. פירש פירוש אחר והתוס' הקשו עליו, כ) עיין רש"ת, ל) רש"ת.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלי מק ק"ל פלגא קאמרינן אלי מק קאמר:

גליון הש"ם

גמ' ולא תהא שן ורגל. עי' לקמן דף נח ע"ב תוס' ד"ה כתובים: שם ארבעה להו רגל. עי' לקמן דף מד ע"א תוס' ד"ה ר"ע מתחיל: שם משום דסבר ליה בר"ה"נ. עי' לעיל טו. תד"ה הא מני: תוס' ד"ה ולא ובר' וי"ל דאי לאו בספר. עיין חולין דף כג ע"ב תד"ה ומהא פרה: שם ד"ה והא בר' לא מצינן למילף פריה כלל. עיין לעיל דף ד ע"א תוספות ד"ה כגלל אדם:

רבינו חננאל

בשחיטת קדשים בפ' כל התדיר וכן היא הצעה שמן לא יפחות מלוג. ר' אומר שלשה לוגין רבנן סברי דון מינה ומינה מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין ומינה מה מנחה בלוג אף שמן בלוג. ור' סבר דון מינה ואוקים באתרה מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין ואוקים באתרה כנסכין מה נסכין ג' לוגין אף שמן נמי ג' לוגין ובפרק שבועת העדות (דף לא ע"ב) אסקו חלוקה זו חלוקה ר"מ ורבנן. וכן פי' שמרמה זו הניחא לר' דאמר דון מינה ואוקים באתרה כלומר שתלמוד מפץ במת שהוא טמא ממפץ בשרץ. דעמור במקומך ככל טמאות המת כל כלי לפי ענינו אם נגע במת או בכלי שנגע במת אותו הכלי טומאתו ז' ואם נגע בפגע שלישי טומאת ערב. אלא לרבנן דאמרי דון מינה ומינה וכך פירושו תלמד מפץ במת ממפץ בשרץ מה שרץ טמא אף במת טמא ומה שרץ טומאת ערב אף במת טומאת ערב מאי איכא למימר ופריק (רבא) הכי אמר רבא טומאת מפץ במת ד' מהכא וכבסתם בגדיכם ביום השביעי כל טמאות שאתם מטמאין במת לא יהיו פחותים מד' וקיימא לן מפץ אין לו טהרה במקוה וטהרתן כדתנינן בתוספתא דכלים (בבב"מ פי"א) מפץ שעשאו לקורות אע"פ שמשתמש בו טהור. היה טמא ועשאו לקורות טמא עד שיקבענו במסמר ובסיפא שנו מאימתי טהרתו ב"ש אומר משיחבל וב"ה אומר משיחתבר דברי ר' מאיר וכו' נמצא חבולו או חבורו מטהרו כגון כלי חרס שאין לו טהרה במקוה שבירתו מטהרתו. חזרנו לדקדק על דברי משנתנו ותהא שן ורגל חייבות ברה"ר פקי' ופרקי' כספו של קרן ולא זולתו ולא תהא ה) (שן ורגל) חייבת ברה"ר כלל. ופריק ר' יוחנן [ויתצון] אין חצי נזק חלוק ריהא אדם חייב בכופר ופרקי' עליו ולא על אדם ויהא שור חייב בד' דברים ופרקי' אמר קרא איש בעמיתו ולא השור. השור אינו חייב אלא נזק בלבד. איבעיא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק והדגתו מהו שתשלם כופר. ת"ש הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו לבעל הבית ומת השור בסקילה ובעליו בין תם ובין מועד משלם כופר שלם דברי ר' טרפון ואמרי' כופר שלם בתם לר'

עין משפט נר מצוה

פד א מי' פ"ו מהלכות מזקי ממון הלכה יג סמג עשין סז:

פה ב מי' פ"ח מהלכות חובל ומזיק הלכה יח יפ"ו הלכה ח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף ג וסימן שעה סעיף ח:

פו ג מי' שם פ"ו הלכה ח סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סימן שעה סעיף ח:

פז ד מי' שם פ"ח הל' יא טו סמג שם טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף ג וסעיף י:

תורה אור השלם

1. וכי יגף שור איש את שור רעהו ומת וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן: שמות כא לה
2. כִּי יַבְעֵר אִישׁ שָׂדֶה או כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בְּשָׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד
3. אם כֶּסֶף יִשְׁתֶּה עָלָיו וְנָתַן פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ כְּכָל אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה עָלָיו: שמות כא ל
4. ואיש כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ: ויקרא כד יט

רבינו חננאל (המשך)

טרפון מנא ליה לאו דסבר לה ר' טרפון כר' יוסי הגלילי דסבר תם משלם חצי כופר ר"ל ק"ו מרגל ומה רגל שברה"ר פטורה מן הכופר. ברשות הניזק משלם נזק שלם. קרן דברה"ר חצי כופר אינו דין לשלם בחצר הניזק כופר שלם. ודברי ר' יוסי הגלילי דחם משלם חצי כופר לא אשכחנן בהדיא ודייקי' מדבריו בפ' שור שגנח ר' הו' שוורים בעל השור נקי ר' יוסי הגלילי אומר נקי מדמי וולדות מכלל שאם נגח והמית וולתי וולדות חייב ואי אפשר לחייבו כופר שלם דאם כן היינו מועד והאי בעל השור נקי בתם הוא דכתיב. ובא ר' שימי ודהה האי סברא דלדברי הכל ליכא כופר ברגל ואמר ר"ש מייתי לה בק"ו [מניזקין דרגל] וה"ק ומה רגל שברה"ר פטורה בניזקין ברשות הניזק נזק שלם קרן שברה"ר חצי נזק אינו דין שברשות הניזק כופר שלא היפשוט דאיכא כופר ברגל יש ספרין כתו' בהן ולפרוך מה לנזקין שכן ישנו באש ויש שכתוב בהן מה לנזקין דרגל שכן ישנו בבור וטעמא חדא בתרייהו ואנו מפרשין האחת והוא הדין ללשון אחרת. פי' אם מנזקין דרגל גמר ר' טרפון הכופר יש לדבריו פירכא מה לנזקין דרגל שהם חייבין ברשות הניזק נזק שלם שכן אותם הנזקין ישנן בנזק שלם בבור ואין בבור דין כופר דכתיב ונפל שמה שור והדשינו שור ולא אדם (חמור) שאם יפול אדם בבור וימות אין על בעל הבור כלום דרחמנא פטריה וכשם שאין כופר בבור כך אין כופר שלם בקרן ברשות הניזק ואמרי'

ה) קרן פל"ב. ו) ולאלן פל"ב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com